

Asia: VN/33125/2025

Lausuntopyyntö hallituksen esityksestä eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Ehdotuksen tarkoituksena poiketa kemikaaliturvallisuuslain tuotantolaitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelyä ja tuotantolaitoksen sijoittamista koskevista vaatimuksista siten, että maanpuolustukselle tärkeä vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistava, käsittelevä tai varastoiva tuotantolaitos voitaisiin sijoittaa erityisen sijoitusluvan perusteella ja tuotantolaitos voidaan asettaa etusijalle viranomaisten käsitellessä maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemusta tai ilmoitusta. Lisäksi rajattaisiin maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen toimintaa koskevien tietojen luovuttamista ja lupahakemuksen tiedoksiantoa ja kuulemista siltä osin kuin se on välttämätöntä kansallisen turvallisuuden kannalta.

Rakentamislakia ehdotetaan esitysluonnoksessa muutettaviksi siten, että lakiin lisättäisiin uusi maanpuolustuksellisesti tärkeän vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavan, käsittelevän tai varastoivan tuotantolaitoksen sijoittamislupamenettely, jota voitaisiin käyttää rakentamislupaan liittyvässä alueidenkäytöllisten edellytysten tarkastelussa rakentamisluvan hakijan sitä pyytäessä. Esitysluonnoksen mukaan eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupaa voitaisiin käyttää maanpuolustusta tukevan tai sotilaallisen huoltovarmuuden kannalta erityisen merkityksellisen siviilitoiminnassa olevan tuotantolaitoksen sijoittamisen edellytysten olemassaolon tarkasteluun alueella, jolla ei ole voimassa asemakaavaa.

Lisäksi rakentamislakiin ehdotetaan esitysluonnoksessa lisättävän kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle mahdollisuus tietyin edellytyksin myöntää luvan hakijalle oikeus rakentamisen aloittamiseen ennen kuin poikkeamislupa on tullut lainvoimaiseksi, kun kyse on maanpuolustuksellisesti tärkeästä vaarallisia kemikaaleja ja räjähteitä valmistavasta, käsittelevästä tai varastoivasta tuotantolaitoksesta. Edellytyksenä olisi, että luvanhakija asettaisi hyväksyttävän

vakuuden sen varmistamiseksi, ettei päätöksen täytäntöönpano tekisi muutoksenhakua hyödyttömäksi.

Satakuntaliitto pitää luonnoksen hallituksen esitykseksi taustalla olevia tavoitteita erittäin merkittävinä kansallisen turvallisuuden näkökulmasta. Esitysluonnosta tulee jatkosuunnittelussa selventää ja tarkentaa erityisesti perustelujen ja vaikutusten arvioinnin näkökulmasta. Kokonaisratkaisun osalta tulee tavoitteena olla lainsäädännöllisesti selkeä kokonaisuus, jossa vältetään erityisiä poikkeamiseen liittyviä säädöksiä. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan hallituksen esityksen jatkovalmistelussa on tarpeen tarkastella kokonaisuutta erityisesti käsittelyaikojen näkökulmasta suhteessa nykyllä lainsäädäntöön. Lisäksi Satakuntaliiton näkemyksen mukaan hallituksen esityksen jatkovalmistelussa on tarpeen täydentää esityksen pääasiallisia vaikutuksia kansalliseen turvallisuuteen, talouteen, ympäristöön sekä ihmisiin ja yhteiskuntaan. Lisäksi esityksessä tulee huomioida myös sosiaaliset vaikutukset ja huolehtia riittävästä osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyistä.

Rakentamislakiin esitysluonnoksessa on ehdotettu uusi 46 b §, jossa säädettäisiin eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupan edellytyksistä. Satakuntaliitto kiinnittää huomiota 1 momentin 2 kohtaan, jonka mukaan rakentaminen ei saisi aiheuttaa haittaa maakuntakaavassa osoitettujen valtakunnallisesti merkittävien liikenteen ja teknisen huollon verkostojen toteutumiselle. Esitysluonnoksen perustelutekstien mukaan maakuntakaavassa voi kyseiseen alueeseen kohdistua kaavamääräys, jolla alue on varattu esimerkiksi rataa, maantietä tai voimajohtoa varten. Perustelujen mukaan tällainen maakuntakaavan määräys voisi olla este erään maanpuolustuksellisesti tärkeän tuotantolaitoksen sijoittamislupan käyttämiselle silloin, kun sen käyttämisestä aiheutuisi haittaa kaavamääräyksessä tarkoitetun alueidenkäytön toteuttamiselle. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan maakuntakaavan osalta tulee huomioida myös muut voimassa olevien maakuntakaavojen kaavamääräykset. Maakuntakaavoissa on useita tulevaisuuden kannalta strategisesti keskeisiä tavoitteita, joilla voi olla merkitystä myös kansalliselle turvallisuudelle ja huoltovarmuudelle. Esimerkiksi satamat, rautatiet, teollisuus- ja varastotoimintojen alueet, puolustusvoimien alueet, ampuma- ja harjoitusalueet, ydinvoimalaitosten alueet, energiahuollon alueet sekä luonnonvarat kuten pohjavesialueet ovat kansallisen turvallisuuden ja huoltovarmuuden kannalta merkittäviä.

Rakentamislakia koskevassa esitysluonnoksessa on ehdotettu uusi 67 a §, jossa säädetään lausunnosta puhtaan siirtymän tai eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamislupahakemuksista. Satakuntaliitto pitää hyvänä, että maakunnan liitto on mainittu säädöksessä tahona, jolta tulee pyytää lausunto. Satakuntaliiton näkemyksen mukaan säädöksessä tulee vielä muista valtion viranomaisista erikseen mainita Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (TUKES) sekä vuoden 2026 alussa aloittavat Lupa- ja valvontavirasto ja Elinvoimakeskukset.

Roslöf Susanna
Satakuntaliitto